

Sağlık öğrencilerinin lateks allerjisi yakınmaları ve farkındalıkları

Özgür Kartal (*), Mustafa Güleç (*), Uğur Muşabak (*), Osman Şener (*), Oktay Sarı (**), Ümit Aydoğan (**),

ÖZET

Sağlık okul öğrencileri (SOÖ) (tıp, hemşirelik, ambulans ve acil bakım teknikerliği - paramedik), hastanedeki eğitim uygulamalarında lateks içeren tıbbi ürünleri sıklıkla kullanırlar. Çalışmamızın amacı; bir medikal akademide eğitim gören SOÖ'lerinin lateks içeren ürünlere bağlı gelişen lokal ya da sistemik reaksiyonlarının sıklığını ve lateks allerjisine dair farkındalıklarını değerlendirmektir. Kesitsel nitelikte olan bu çalışmamız, detaylı bir anket formunun SOÖ'leri tarafından doldurulması şeklinde düzenlendi. Çalışma evreni; 159 tıp, 197 hemşirelik ve 226 paramedik öğrencisinden oluşuyordu. Cinsiyet ve okul farklılıkları gözlemlenmezken lateks allerjisi öyküsünün, toplam 71 (%12,2) öğrencide olduğu görüldü. Lateks ile ilişkili semptom sıklığını (lokal ve sistemik) hemşire okulu öğrencilerinde daha fazla olduğunu tespit ettik. Öyküye dayalı lateks allerjisi semptomları ve lateks içeren tıbbi ürünler ile mukozal-parenteral temasın olduğu invazif işlem sayısı arasında istatistik olarak anlamlı birliktelik olduğu saptandı ($p<0,001$). Ayrıca lateks ilişkili semptomlar ile lateksle çapraz reaksiyon veren gıdalara bağlı allerjik reaksiyon öyküsü arasında da anlamlı birliktelik bulundu ($p=0,009$). Hemşirelik öğrencilerinde lateks aşırı duyarlılığına dair farkındalık seviyesi, tıp ve paramedik öğrencilerine kıyasla genel olarak daha fazlaydı. Sağlık öğrencileri, sağlık çalışanları gibi lateks ve lateks allerjisi hakkında bilgilendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, lateks, lateks allerjisi, sağlık okul öğrencileri

SUMMARY

LATEX ALLERGY SYMPTOMS AND AWARENESS OF HEALTH CARE STUDENTS

Latex containing medical products are in widely use among healthcare university students (HUS) (medical, nursing and paramedic) in their hospital practices. The objective of this study was to determine the frequency of local and systemic reactions relating to latex products and to reveal awareness level with regard to latex allergy among HUS in a medical academy. A cross-sectional study was conducted using a self-administered detailed questionnaire completed by HUS. The study samples were consisted of 159 medical students, 197 nursing students, and 226 paramedic students. Regardless from the gender and school, a total of 71 (12,2%) students were reported latex related symptoms. We found that the frequency of the latex related symptoms (local and systemic) were higher in nursing students. The relationship of latex related symptoms and the total number of previous history of invasive exam (mucosal, parenteral exposure with the latex containing medical products) was statistically significant ($p<0,001$). There was also a significant association between the latex related symptoms and history of allergic reactions related to cross reactive foods with latex ($p=0,009$). Overall, the nursing students had more awareness level on latex hypersensitivity compared to medical and paramedic students. Similar to healthcare workers, HSU were informed about latex and latex allergy.

Key words: awareness, healthcare students, latex, latex allergy

Giriş

Tropikal bir ağaç olan Hevea brasiliensis'in özsuyundan elde edilen lateks içeren ürünler, lateks duyarlılığı olanlarda tip 1 ve tip 4 aşırı duyarlılık reaksiyonlarına neden olabilirler. Bu reaksiyonlar; el gibi temas alanı ile sınırlı dermatitin yanı sıra rinit, astım ve hatta anafilaksi gibi ölümcül tipte klinik durumlar şeklinde de karşımıza çıkabilirler (1,2).

Sağlık çalışanları ve öğrencileri, günlük hayatın yanı sıra hastane-eğitim ortamlarında lateks ile daha sık temas etmektedirler. Bu nedenle de lateks allerjisi, günümüzde sağlık çalışanları için önemli bir sağlık sorunu hatta yaşamı ciddi şekilde tehdit eden nitelikte bir meslek hastalığıdır (3,4) Tanısal yöntemlerin kullanılarak yapıldığı pek çok çalışmada; sağlık çalışanlarında tip 1 lateks allerjisi prevalansının; %2,9-%12,1 olduğu gösterilmiştir (2,5,6). Bununla birlikte sadece sağlık alanındaki üniversite-yüksek okul öğrencilerinde lateks allerjisi sıklığı, farkındalığı ve öğrencilerin lateks allerjisine dair tutumlarını değerlendirildiği ulusal ve uluslararası düzeyde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (1,7,8)

Bu çalışmamızda; GATA Askeri Tıp Fakültesi (GATF), Hemşirelik Meslek Yüksek Okulu (HYO) ve Sağlık Astsubay Meslek Yüksekokulu (SAMYO) okullarında, stajyer dönem öğrencilerinin, lateks ve lateks allerjisi hakkındaki bilgileri duyarlılık seviyeleri ve lateks allerjisinden korunma yöntemleri ve tedavisine yönelik tutumları değerlendirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Çalışma grubu

Kesitsel araştırma olarak planlanan bu çalışma, 23 Aralık 2012 - 04 Mart 2013 tarihleri arasında yapıldı. Çalışma evreni, GATA Eğitim Hastanesi'nde stajyer-intern olarak eğitim gören toplam 582 öğrenci olup (159'u GATF, 197'si HYO ve 226'sı SAMYO öğrencisi), çalışma sonunda hedeflenen katılımcı sayısına ulaşılmıştır.

Araştırma için gerekli etik - idari izinlerin, GATA Etik Kurulu, GATA Araştırma Amaçlı Anketleri Değerlendirme Kurulu'ndan ve ilgili kurumlardan alınması sonrasında, araştırmaya katılmayı kabul edenlere araştırmacıların gözetiminde soru formu uygulanmıştır.

Anket

Anket formu, sağlık öğrencilerine yönelik ulusal veya uluslararası düzeyde standart olarak kabul edilen bir form olmaması nedeniyle bu çalışmaya özgün olarak hazırlandı. Katılımcının kimlik bilgilerini içermeyen, 15 sorudan oluşan 2 sayfalık anket formu, lateks allerjisi hakkında kapsamlı bilgisi olan hekim tarafından, gönüllülük esasına göre, yüz yüze uygulandı.

* İmmünoloji ve Allerji Hastalıkları Bilim Dalı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara, Türkiye.

** Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara, Türkiye.

AYRI BASIM İSTEĞİ: Özgür Kartal
Gülhane Askeri Tıp Akademisi,
İmmünoloji ve Allerji Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye.
e-mail: okartal@gata.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: Jan 05, 2015 • Kabul Tarihi: May 06, 2015 • Çevrim İçi Basım Tarihi:30 Aralık 2015

Katılımcıların lateks ve lateks allerjisi hakkındaki farkındalıkları ve tutumları ile demografik özelliklerini değerlendirmeye yönelik, açık uçlu-çoktan seçmeli sorular ile aşağıdaki verilerin elde edilmesi hedeflendi:

1. Demografik veriler
2. Kişisel ve ailesel atopi varlığı
3. Kişisel pelvik-rektal muayene, dental - cerrahi işlem ya da herhangi bir invaziv medikal girişim öyküsü ve adı geçen işlemlerde varsa olası allerjik reaksiyon öyküleri
4. Lateks ile çapraz reaksiyonunun olduğu bilinen gıdalar ile allerjik reaksiyon öyküleri
5. Lateks tanımı ve lateks allerjisinden korunma ve tedaviye dair bilgileri
6. Günlük yaşamda ve sağlık eğitim programları içerisinde kullandıkları araç-gereçlerden lateks içeren ürünler hakkındaki farkındalık düzeyleri, temas sıklık-süreleri ve varsa temas sonrası reaksiyon öyküleri
7. Hastane ortamında kullandıkları eldiven türü

Katılımcıların geçmiş dönemde yaşadıkları, lateks içeren tıbbi ürünler ile mukozal, enteral ve parenteral yolla karşılaşma (Cerrahi işlem, invaziv işlem-girişim, dental muayene-tedavi gibi) sayıları; 0: hiç, 1: 1-5 ve 2: ≥ 6 olmak üzere sınıflandırıldı.

İstatistiksel analiz

Anket verilerinin bilgisayar ortamına kaydı ve istatistiksel analizleri, SPSS 22.0 Windows paket programı kullanılarak yapıldı. Tanımlayıcı istatistik olarak frekans ve yüzdelik, istatistiksel olarak önemlilik değerlendirilmesinde ise ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel önemlilik için $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Anket formunu dolduran toplam 582 [203 (%35) kadın, 379 (%65) erkek] öğrenciye ait veriler çalışmamızda incelendi. Okullara göre katılımcılar; 159 (%27) GATF öğrencisi,

197(%34) HYO öğrencisi ve 226 (%39) SAMYO öğrencisinden oluşmaktaydı. Katılımcıların yaş ortalaması $20,96 \pm 1,72$ (en küçük= 18, en büyük= 27) yıl idi. Katılımcıların eğitim gördükleri okul türüne göre üç gruba ayrılarak düzenlenen demografik verileri, Tablo 1'de özetlenmiştir.

Çalışma sonunda elde edilen veriler, katılımcıların "kadın-erkek" ve "GATF, HYO, SAMYO" olmak üzere sınıflandırıldığı iki başlık altında, her grup kendi içerisinde olmak üzere karşılaştırıldı.

Kız öğrencilerde, kişisel (%23,2-%7,9, $p < 0,001$) ve ailesel (%18,7-%12,1, $p = 0,031$) atopi öykülerine sahip olma oranları, erkek öğrencilerden daha fazlaydı.

Allerji uzmanı tarafından tanı konulan lateks allerjisi bakımından, 2 (%0,3) (1 HYO, 1 SAMYO öğrencisi) katılımcının kendisinde, 1 (%0,2) (HYO öğrencisi) katılımcının da ailesinde pozitif öykü vardı.

Kız öğrencilerde 6 ve daha fazla sayıda invaziv işlem-girişim öyküsü, erkek öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olarak bulundu (%16,7-%4,7, $p < 0,001$). Diğer parametreler bakımından (0 işlem ve 1-5 sayıda işlem) cinsiyetler arası anlamlı fark bulunmadı. Okul türü bakımından da HYO öğrencilerinde 6 ve daha fazla işlem öyküsü sıklığı diğer okullara göre daha fazla bulundu (%17,3, $p < 0,001$). Okullar arasında da cinsiyet bağlamında olduğu gibi işlem öyküsü olmayan ve en fazla 5 işlem görenler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı.

Öyküye dayalı lateks allerjisi yakınmalarına bakıldığında en yüksek oranın, geçmişinde 6 ve daha fazla sayıda işlem öyküsü olanlarda olduğu görüldü (%30,8).

Lateks ile çapraz reaksiyon gösteren gıdalar ile allerjik reaksiyon öykülerinin, cinsiyetlere göre dağılımlarına bakıldığında; kız öğrencilerde allerjik reaksiyon öyküsü oranının, erkek öğrencilere göre anlamlı olarak daha fazla olduğu bulundu (%12,3-%2,4, $p < 0,001$). Bu tür gıdalar arasında, badem ($n=4$, %0,7) ilk sırayı almaktaydı. Ortaya çıkan reaksiyonlar bakımından da "tüm vücutta kaşıntı-kızarıklık" ($n=25$, % 4,3) ve "ağız çevresinde kaşıntı-kızarıklık" ($n=15$, % 2,6) yakın-

Tablo 1. Katılımcıların demografik verilerinin okul türlerine göre dağılımı

	GATF	HYO	SAMYO	p
Yaş (ortalama $\pm$ SS)(en az-en çok) yıl	22,93 $\pm$ 1,16 (20-27)	21,13 $\pm$ 0,68 (20-23)	19,43 $\pm$ 1,10 (18-23)	-
	n (%)	n (%)	n (%)	
Cinsiyet				
Kadın	6(3,8)	197	-	-
Erkek	153(96,2)	-	226	
Ailesel atopi öyküsü				
Var	27(17)	38(19,3)	19(8,4)	0,004
Yok	132(83)	159(80,7)	207(91,6)	
Kişisel atopi öyküsü				
Var	19(11,9)	47(23,9)	11(4,9)	<0,001
Yok	140(88,1)	150(76,1)	215(95,1)	
Lateks ile çapraz reaksiyon veren gıdalarla oral allerji öyküsü				
Var	5(3,1)	25(12,7)	4(1,8)	<0,001
Yok	154(96,9)	172(87,3)	222(98,2)	

Kısaltmalar: GATF, Gülhane Askeri Tıp Fakültesi; HYO, Hemşirelik Yüksek Okulu; SAMYO, Sağlık Astsubay Meslek Yüksek Okulu.

Tablo 2. Katılımcıların tıbbi eldiven kullanım özellikleri ile lateks allerjisi hakkındaki farkındalıkları

	Kadın n (%)	Erkek n (%)	p	GATF n (%)	HYO n (%)	SAMYO n (%)	p
Lateks nedir?							
Doğru	33(16,3)	85(22,4)	0,078	59(37,1)	33(16,8)	26(11,5)	<0,001
Yanlış	170(83,7)	294(77,6)		100(62,9)	164(83,2)	200(88,5)	
Lateks alerjisi korunma-tedavi yöntemi?							
Doğru	159(78,3)	176(46,4)	<0,001	114(71,7)	155(78,7)	66(29,2)	<0,001
Yanlış	44(21,7)	186(53,6)		45(28,3)	32(21,3)	160(70,8)	
Hangi tip eldiven kullanıyorsunuz?							
Bilmiyorum	8(3,9)	99(26,1)		25(15,7)	6(3,1)	76(33,6)	
Kullanmıyorum	0	19(5)		3(1,9)	0	16(7,1)	
Lateks	151(74,4)	242(63,9)	-	121(76,1)	148(75,1)	124(54,8)	-
Non-lateks	22(10,8)	10(2,6)		5(3,1)	22(11,2)	5(2,2)	
Lateks ve non-lateks	22(10,8)	9(2,4)		5(3,1)	21(10,7)	5(2,2)	
Tıbbi olmayan lateks ürün bilgisi							
Yok	9(4,4)	64(16,9)	<0,001	12(7,5)	8(4,1)	53(23,5)	
≥1	194(95,6)	307(81)		139(87,6)	189(95,9)	173(76,5)	<0,001
Hepsi	0	8(2,1)		8(5)	0	0	
Tıbbi lateks ürün bilgisi							
Yok	2(1)	48(12,7)		4(2,5)	1(0,5)	45(19,9)	
≥1	200(98,5)	315(85,1)	<0,001	139(87,4)	195(99)	181(80,1)	<0,001
Hepsi	1(0,5)	16(4,2)		16(10,1)	1(0,5)	0	

maları başta gelmekteydi. Lateks ile çapraz reaksiyonun söz konusu olduğu gıdaların tüketimi sonrasında, yaşamı tehdit edici nitelikteki, "nefes darlığı-hırıltılı solunum-öksürük" (n=1, %0,2) ve "fenalaşma-bilinç kaybı" (n=2, %0,3) öykülerine ise sadece HYO öğrencilerinde rastlandı.

Lateks ile çapraz reaksiyon veren gıdalar ile allerjik yakınmalar tarif eden katılımcılarda, tıbbi lateks içeren ürünler ile temas sonrası allerjik reaksiyon öyküsü, gıda allerjisi tarif etmeyen hastalara göre anlamlı olarak daha fazla bulundu(%26,5-%11,3, p=0,009). Tıbbi olmayan ürünler bakımından da farklılık olmakla birlikte bu durum istatistiki anlamlılığa neden olacak nitelikte değildi (%11,8-%7,3, p=0,339).

Tüm katılımcılar içerisinde, "lateks nedir" sorusuna, 118 (%20,3) öğrencinin doğru yanıt verdiği, lateks allerjisinden korunma ve tedavisine dair ise, 335 (%57,5) öğrencinin verdikleri yanıtların doğru olduğu görüldü. Sözü edilen parametrelerin okul ve cinsiyetlere göre dağılımları ve öğrencilerin tıbbi eldiven alışkanlıklarına dair veriler, detaylı olarak Tablo 2' de sunuldu.

Tıbbi ve tıbbi olmayan lateks ürünleri ile temas sonrası gelişen ve allerjik reaksiyonlarla uyumlu yakınmalar, Tablo 3'de özetlendi. Tıbbi lateks ürünler ile karşılaşma sonrasında toplam 71(%12,2) katılımcıda allerjik yakınmalar olduğu görüldü, okul ve cinsiyet farklılıkları ise detaylı olarak Tablo 4'de sunuldu.

Tartışma

Literatürde lateks allerjisi sıklığı bakımından sağlık çalışanlarının incelendiği çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte, sağlık öğrencileri arasında özellikle de okul tiplerine göre alt gruplara ayrılarak yapılmış bir çalışma bildiğimiz kadarıyla yoktur. Hemşirelerin, hastane personeli arasında görevle-

ri gereği lateks içeren ürünler ile en uzun süre temas eden sağlık çalışanları arasında olduğu bilinmektedir. Beklenen bir sonuç olarak latekse bağlı allerjik reaksiyonların prevalansı da bu grupta daha çoktur (9-11).Sağlık çalışanlarındaki verilerle uyumlu olarak biz de çalışmamızda öyküye dayalı lateks allerjisi sıklığının, HYO öğrencilerinde diğer okul öğrencilerine göre daha fazla olduğunu gördük (Tablo 3, Tablo 4).

Sağlık okullarındaki (tıp, diş hekimliği, hemşirelik) öğrencilerde öyküye dayalı lateks allerjisi varlığının, %4-%20,4 arasında olduğu çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir (3,5,8,12). Bizim çalışmamızda, cinsiyet ve okul farklılıklarını göz ardı ederek tüm öğrenciler arasında bulduğumuz lateks allerjisi ile uyumlu yakınma oranı da (%12,2), önceki çalışma verileri ile uyumlu idi.

Lateks içeren ürünler ile sık, uzun süre ve yoğun bir şekilde temas, lateks allerjisi gelişimi için önemli bir risk faktörüdür (13). Lateks içeren tıbbi ürünler mukozal ve parenteral temasın yoğun olduğu, cerrahi işlemler, dental muayene-işlemleri, sonda-intravenöz uygulamalar, lateks allerjisi gelişimi bakımından risk faktörleridirler (14). Katılımcılarda sayılarını tabakalandırarak değerlendirdiğimiz bu tür uygulama öykülerinin, literatürle uyumlu olarak lateks ile temas sonrası allerjik yakınma tarif eden öğrencilerde daha fazla sayıda olduğunu bulduk.

Çalışmamızda, tıbbi lateks ürünleri ile temas sonrasında gelişen klinik yakınmalar arasında, dermatit benzeri deri bulgularının ilk sırada yer aldığını gördük (Tablo 4). Literatürde yer alan benzer çalışmalarda da gerek sağlık çalışanları gerekse de sağlık okullarında okuyan öğrencilerde de latekse bağlı gelişen allerjik yakınmalar arasında, dermatit ve ürtiker benzeri deriye ait yakınmalar ön planda yer almaktaydı (1,5,7,9,15). Deri yakınmaları sıklığının cinsiyetlere göre farklılıklarına baktığımızda, kadın cinsiyetin gerek bizim çalışmamızda gerekse de diğer çalışmalarda öne çıktığını görmekteyiz. Deri bulgu-

Tablo 3. Lateks içeren ürünlerle temas sonrası allerjik yakınma öyküleri

	Kadın n (%)	Erkek n (%)	p	GATF n (%)	HYO n (%)	SAMYO n (%)	p
Tıbbi olmayan lateks ürünlerle temas sonrası yakınma	31(15,3)	13(3,4)	<0,001	9(5,7)	31(15,7)	4(1,8)	<0,001
Tıbbi lateks ürünlerle temas sonrası yakınma	54(26,6)	17(4,5)	<0,001	10(6,3)	54(27,4)	7(3,1)	<0,001

Tablo 4. Lateks içeren tıbbi ürünlere bağlı gelişen allerjik reaksiyonların dağılımı

	Kadın n (%)	Erkek n (%)	p	GATF n (%)	HYO n (%)	SAMYO n (%)	p
Ciltte kaşıntı, kızarıklık, kabarıklık	49(24,1)	13(3,4)	<0,001	6(3,8)	49(24,9)	7(3,1)	<0,001
Ürtiker benzeri lezyon	7(3,4)	4(1,1)	0,043	4(2,5)	7(3,6)	0	0,022
Ağız, boğaz, göz çevresinde şişlik	1(0,5)	0	0,349	0	1(0,5)	0	0,376
Burun akıntısı, kaşıntısı, hapşırma	5(2,5)	0	0,007	1(0,6)	5(2,5)	0	0,030
Gözlerde kaşınma, kızarıklık, sulanma	4(2,9)	1(0,3)	0,021	1(0,9)	4(3,1)	0	0,094
Nefes darlığı, öksürük, hırıltılı solunum	3(1,5)	0	0,042	0	3(1,5)	0	0,053
Bayılma, fenalaşma hissi, bilinç kaybı	0	0		0	0	0	

ların yanı sıra ağız, boğaz, göz çevresinde şişlik ve ciddi solunum sistemi yakınmalarının, HYO okulu öğrencilerinde saptanmış olması da önemlidir. Çalışmamızda kız öğrencilerin tamamına yakınının HYO öğrencilerinden oluşması, lateks alerjisinin cinsiyete göre farklılığı konusunda yorum yapmamızı güçleştirmektedir. Bununla birlikte sağlık öğrencileri arasında lateks alerji bakımından kız öğrencilerin yüksek risk altında olduğu, tıp fakültesi öğrencilerinde yapılmış benzer çalışmalarda da gösterilmiştir (5,8).

Lateks eldiven kullanımına bağlı el dermatitinin lateks temasının devam etmesi ve dermatitin tedavisinin yapılmadığı durumlarda, sistemik allerjik reaksiyon riskinin arttığı bilinmektedir (16-18). Öğrenci seviyesinde iken bu yakınmaların varlığı gelecekteki olası yaşamı tehdit edici reaksiyonlar bakımından oldukça anlamlıdır.

Tropikal bir ağacın özsuyundan elde edilen lateksin, muz, kivi, kestane, elma, kereviz, badem, patates ve domates gibi pek çok sebze ve meyveye karşı çapraz reaksiyon gösterdiği bilinmektedir (19). Klinik bulgular, sözü edilen gıdaların tüketilmesi ile genellikle ağız içi-dudak ve dil ile sınırlı, kaşıntı-batma hissi ile kendini göstermekle birlikte kimi zaman da değişik şiddetteki sistemik bulgular ile de ortaya çıkabilir. Çalışmamızda, lateks ile çapraz reaksiyon veren gıdalarla temas sonrası gelişen allerjik reaksiyon sıklığını, lateks alerjisi öyküsünde olduğu gibi, HYO öğrencilerinde, diğer okul öğrencilerinden anlamlı olarak daha fazla olduğunu gördük (Tablo 1). Diş hekimleri ve diş hekimliği öğrencilerinde yapılan bir çalışmada; lateks ile çapraz reaksiyon veren gıdalar ile reaksiyon öyküsü olanlarda, sonuçlarımıza benzer olarak, lateks eldiven ile temas sonrası allerjik yakınmaların, gıda alerjisi olmayan katılımcılardan anlamlı olarak daha çok olduğu gösterilmiştir (p<0,001) (12). Ülkemizde yapılan bir başka çalışmada da gıda alerjisi öyküsü olanlarda, deri prik testi ile ortaya konmuş lateks alerjisi oranı, gıda alerjisi olmayan hastalardan daha fazla olarak bulunmuştur (%62,5, %15,4, p<0,001) (7).

Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinde semptom sıklığı bakımından var olan fazla oran ile uyumlu olarak tıbbi- tıbbi olmayan lateks ürünler, korunma tedavi yöntemleri ve kullandıkları eldiven türleri hakkındaki farkındalıklarının da diğer okul öğrencilerinden daha iyi düzeyde olduğunu saptadık (Tablo 2). HYO öğrencilerinde, lateks ile uyumlu yakınmaların sıklığına bağlı olarak yüksek olmasını beklediğimiz farkındalık durumunun aksine, "lateks nedir ?" sorusuna doğru yanıt verme oranının GATF öğrencilerin gerisinde olduğunu gördük (Tablo 2). Ülkemizde bir tıp fakültesinin 6. sınıf öğrencilerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin "lateks nedir ?" sorusuna verdikleri doğru yanıt oranı (%51,8) çalışmamızda yer alan tıp fakültesi öğrencilerinden (%37,1) daha fazlaydı (5). Bununla birlikte lateks içeren tıbbi ürünler hakkındaki bilgi düzeyleri bakımından sonuçlarımız (%97,5) diğer çalışmaya ait veriler (%95,5) ile benzerlik göstermekteydi (7). Ülkemizde tıp ve diş hekimliği fakülteleri öğrencilerinde yapılan benzer bir farkındalık çalışmasında; tıp fakültesi öğrencilerinde "kısmen yeterli" ve "yeterli" düzeydeki tıbbi lateks ürün farkındalık oranı da (%97,5) sunduğumuz çalışmamıza benzer şekilde bulunmuştur (1).

Günlük eğitim faaliyetleri esnasında tıbbi eldiven kullanma oranı bakımından, SAMYO öğrencilerinin % 7,1'inin eldiven kullanmadığı, % 33,6'sının ise hangi tip eldiven kullandığını bilmediğini saptadık. Sağlık Astsubay Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin eğitim müfredatında lateks alerjisine yeterli yer verilmemesi, hastane pratik uygulamalarının daha az olması ya da bulaşıcı hastalıklar hakkında daha az bilinçli olmaları bu sonuca neden olabilir. Yukarıda bahsedilen çalışmada; diş hekimliği öğrencilerinde latekse bağlı allerjik yakınmaların tıp fakültesi öğrencilerinden daha fazla olmasına rağmen lateks alerjisine dair farkındalıklarının düşük olduğu görülmüştür (1). Katılımcıların lateks alerjisine dair eğitimlerinin yeterliliğine dair görüşlerinin alındığı bu çalışmada, diş hekimliği öğrencileri arasında, lateks alerjisi konusunda yeterli eğitim almadıklarını düşünenlerin oranının, tıp fakültesi öğrencilerinden daha fazla olduğu bildirilmiştir (1).

Toplumda lateks alerjisi sıklığının, lateksin bir hammadde olarak henüz maliyet ve etkinlik açısından uygun bir alternatifin olmaması bakımından giderek artış göstereceği öne sürülebilir. Bu nedenle özellikle sağlık çalışanları için bir meslek hastalığı olan lateks alerjisi sıklığını azaltma-kontrol etmeye yönelik korunma önlemleri, sağlık okulları seviyesinde alınmalı ve eğitim programlarında lateks alerjisine daha fazla yer verilmelidir. Duyarlı veya lateks alerjisi için risk taşıyan bireylerin okul döneminde saptanması ve bu bireylerde tedavi-korunma önlemlerinin alınması, gelecekteki ortaya çıkabilecek anafilaksi gibi yaşamı tehdit edici reaksiyonlardan korunmak adına önemlidir.

Kaynaklar:

1. Celik GE, Demirören M, Aydın O, Cambazoğlu M, Demirel YS. Awareness and attitudes of medical and dentistry students about latex allergy: do they need more? *Asthma Allergy Immunol* 2013;11:76-85.
2. Hunt LW, Fransway AF, Reed CE, et al. An epidemic of occupational allergy to latex involving health care workers. *J Occup Environ Med* 1995;37: 1204-1209.
3. Saary MJ, Kanani A, Alghadeer H, Holness DL, Tarlo SM. Changes in rates of natural rubber latex sensitivity among dental school students and staff members after changes in latex gloves. *J Allergy Clin Immunol* 2002;109(1):131-135.
4. Kokoszka J, Nelson R. Latex anaphylaxis. *Dis Colon Rectum* 1993;36: 868-872.
5. Erkeköl FO, Celik GE, Hayran M, et al. The prevalence of latex allergy in sixth-year medical students: assessment of knowledge, risk, and attitudes about future specialty direction. *Ann Allergy Asthma Immunol* 2008;100(6):576-582.
6. Sener O, Taskapan O, Ozangüç N. Latex allergy among operating room personnel in Turkey. *J Investig Allergol Clin Immunol* 2000;10(1):30-35.
7. Abadoglu O. The Comparison of Type 1 Latex Allergy Frequency in Healthcare University Students with Nurses and Non-Healthcare University Students. *Asthma Allergy Immunol* 2008;6:135-140.
8. Leggat PA, Smith DR. Hand dermatitis among medical students from north Queensland, Australia. *Contact Dermatitis* 2007;56(3):137-139.
9. Yalcin AD, Cakin O, Polat HH, Terzioğlu E. Occupational Disease of Healthcare Workers: Latex Allergy. *Erciyes Tıp Dergisi (Erciyes Medical Journal)* 2011;33(2):103-110.
10. Strachan-Bennett S, O'Dowd A. Nurses still run risk of latex allergy. *Nurs Times* 2004;100:12-13.
11. Smith D, Atkinson R, Minai J, Yamagata Z. Occupational skin diseases in nursing. *Aust Nurs J* 2002;51:1-3.
12. Stone M, Ellis H. Dissecting room problem: prevalence of latex allergy among medical students. *Clin Anat* 1998;11(3):191-193.
13. Taylor JS, Erkek E. Latex allergy: diagnosis and management. *Dermatol Ther* 2004; 17(4): 289-301.
14. Liss GM, Sussman GL. Latex sensitization: Occupational versus general population prevalence rates. *Am J Ind Med* 1999; 35(2): 196-200.
15. Diéguez MC, Pulido Z, de la Hoz B, et al. Latex allergy in healthcare workers: an epidemiological study in a Spanish hospital. *Allergy Asthma Proc* 2007;28(5):564-570.
16. Stingeni L, Lapomarda V, Lisi P. Occupational hand dermatitis in hospital environments. *Contact Dermatitis* 1995; 33:172-176.
17. Smit H A, van Rijssen A, Vandenbroucke J P, Coenraads P J. Susceptibility to and incidence of hand dermatitis in a cohort of apprentice hairdressers and nurses. *Scand J Work Environ Health* 1994; 20: 113-121.
18. Smith DR, Leggat P A. Hand dermatitis among female nursing students in tropical Australia. *Nurs Health Sci* 2004; 6: 109-113.
19. Beezhold DH, Sussman GL, Liss GM et al. Latex allergy can induce clinical reactions to specific foods. *Clin Exp Allergy* 1996; 26:416-422.